

PRIVREMENI IZVJEŠTAJ BROJ 1
26. kolovoz – 13. rujan 2010. godine

21. rujan 2010. godine

I. SAŽETAK

- Opći izbori su zakazani za 3. listopada 2010. Svi birači biraju 42 zamjenika za državni Zastupnički dom. Kako se Bosna i Hercegovina (BiH) sastoji od dva entiteta, birači iz Federacije (FBiH) će birati 98 zamjenika Zastupničkog doma FBiH i dva predstavnika (po jednog iz reda bošnjačkog i hrvatskog naroda) za tročlano državno predsjedništvo BiH i deset županijskih skupština. Birači iz Republike Srpske (RS) biraju 83 zamjenika Narodne skupštine RS-a i svog predstavnika (iz reda srpskog naroda) za državno predsjedništvo, jednog predsjednika RS-a i dva podpredsjednika RS-a. Izborna promatračka misija OESS/UDILJP-a (EOM) će dati opasku na izbore na županijskom nivou samo do mjere do koje oni utječu na ostale izborne utrke.
- Kako je određeno Ustavom BiH (Daytonskim sporazumom), izbori će se provoditi po biračkom pravu koje je osnovano na restrikcijama prema etničkoj pripadnosti i prebivalištu. Iako je Europski Sud za ljudska prava (ECHR) 22. prosinca 2010. godine presudio da ovakve restrikcije nisu u skladu sa Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, prije ovih izbora nije postignut konsenzus za izmjenu i dopunu ustava.
- Izborni zakon je sveobuhvatan i uglavnom pruža jaku osnovu za provođenje demokratskih izbora. Od njegovog usvajanja 2001., najrecentnije je dopunjen i izmijenjen 2010. godine. Promjene uključuju skraćene rokove za izborne prigovore i odredbu za glasovanje izvan zemlje u diplomatskim predstavništvima.
- Središnje izborna povjerenstvo (SIP) je ovjerilo 47 političkih partija, 11 koalicija i 13 nezavisnih kandidata koji će se natjecati na dolazećim izborima. 3.900 kandidata će sudjelovati na izborima na 562 odvojene liste (isključujući županijske izbore).
- Klima kampanje je po karakteru natjecateljska ali je uglavnom mirna. Zastupnici političkih partija, nevladinih organizacija (NVO) i međunarodnih institucija izrazile su zabrinutosti o manjku transparentnosti u financiranju kampanja, potencijalne zloupotrebe administrativnih resursa, navode o pristranosti medija i moguće zloupotrebe tijekom brojanja glasačkih listića.
- SIP i općinska izborna povjerenstva aktivno se pripremaju za dan izbora u smislu zakonskih rokova. Postoje naznake da SIP ima povjerenje među stranama koje su uključene u izborni proces. Za biračke odbore su imenovani kandidati koje su nominirali politički subjekti i oni prolaze obuku.
- Za razliku od prethodnih izbora, ne postoji organizirana mreža domaćih promatrača nevladinih organizacija i ova vrsta promatranja će biti limitirana; nadgledanje izbora ostaje velikim dijelom nadležnost zastupnika političkih partija.
- Javni mediji emitiraju programe o izborima uključujući i debate i pružaju kandidatima besplatno vrijeme za emitiranje kao što je zakonom propisano. Podaci preliminarnog medijskog monitoringa koji vrši izborna promatračka misija OESS/UDILJP-a ukazuju da vijesti ovih medija pružaju opsežno medijsko praćenje državnih dužnosnika koji su također kandidati.

II. UVOD

SIP je 5. svibnja objavilo da će se opći izbori održati 3. listopada 2010. godine. Nakon poziva SIP, OESS/UDILJP je 26. kolovoza oformio Izbornu promatračku misiju (EOM). Na čelu Izborne promatračke misije OESS/UDILJP-a je veleposlanik Daan Everts i ona se sastoji od glavnog tima koji ima 13 članova sa sjedištem u Sarajevu i 20 dugoročno angažiranih promatrača stacioniranih u devet lokacija širom zemlje. Članovi glavnog tima Izborne promatračke misije OESS/UDILJP-a su odabrani iz 20 zemalja članica OSCE-a. OESS/UDILJP je zatražio od zemalja članica da pošalje 300 kratkoročnih promatrača koje će promatrati glasovanje, brojanje i kalkulacije na dan izbora.

OESS/UDILJP je promatrao osam izbornih procesa u BiH od 1996¹. godine. Opći izbori 2006. godine su ocijenjeni kao uglavnom u skladu sa međunarodnim standardima za demokratske izbore. Ipak, oni su obilježeni ustavom nametnutim etničkim restrikcijama na biračko pravo, oštrom nacionalističkom retorikom i proceduralnim nepravilnostima tijekom brojanja.

III. PRAVNI OKVIR I IZBORNI SISTEM

Pravni okvir Bosne i Hercegovine je znatno složen i odražava jedinstveni ustavni poredak u zemlji. Ustavu BiH predstavlja aneks Općeg okvirnog sporazuma za mir (Daytonski sporazum) iz 1995. godine. Kao što je navedeno u uvjetima Daytonskog sporazuma, BiH je podijeljena na dva odvojena entiteta, Federaciju BiH (FBiH) i Republiku Srpsku (RS). Uz to, Brčko Distrikt funkcioniše kao decentralizirani sistem lokalne uprave. Tri „konstitutivna naroda“ se priznaju u odredbama ovog ustava (bošnjački, hrvatski i srpski). Ustav daje limitiranu ovlast državu BiH dok većinu ovlasti daje dvoma entitetima.

Daytonski sporazum daje znatne moći međunarodnoj zajednici i uspostavio je Ured visokog predstavnika. Od 1997. godine, visokom predstavniku (HR) su date ovlasti da nametne odluke i smjeni dužnosnike.

Izborni zakon BiH je sveobuhvatan i uglavnom pruža jaku osnovu za provođenje demokratskih izbora. Od njegovog usvajanja 2001., zakon je doživio značajne promjene i najrecentnije dopune i izmjene su donesene 2010. godine. Najznačajnije promjene uključuju skraćene rokove za izborne prigovore² i odredba za glasovanje izvan zemlje u diplomatskim predstavništvima³. Uz ostalu legislativu na državnom i entitetskom nivou koji također upravljaju izborima⁴, SIP je reguliralo određene aspekte kroz interne akte, pravilnike, odluke, direktive i uputstva.

Sadašnji pravni okvir nastavlja da brižno podržava restrikcije na osnovu etničke pripadnosti za pasivno i aktivno biračko pravo. Građanima koji se ne izjašnjavaju kao Bošnjak, Hrvat ili Srbin je efektivno onemogućeno da se kandidiraju za predsjedništvo BiH i RS-a. 22. prosinca 2010. godine Europski Sud za ljudska prava (ECHR) je donio odluku naglašavajući da nepodobnost na osnovu njihove etničke pripadnosti „nije u skladu sa općim principima Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.“⁵ ECHR se izričito pozvao na rezolucije Parlamentarne skupštine Vijeća Europe koja je pozivala BiH da izmjeni Ustav i izborni zakon prije listopada

---

¹ OSCE/ODIHR izvještaji o prethodnim izborima su dostupni na: <http://www.osce.org/odihr-elections/14354.html>

² Izmjena iz 2010. godine je skratila vrijeme za podnošenje prigovora sa 48 na 24 tijekom izbornog perioda.

³ Ranije su birači koji žive izvan BiH mogli glasovati samo putem pošte. Ovaj sistem je zadržan.

⁴ Ovdje su uključeni Zakon o državljanstvu, Zakon o trajnom ili privremenom boravku građana, te Zakon o centralnom registru i razmjeni informacija. Uz njih, RS i Brčko Distrikt usvojili su vlastite izborne zakone.

⁵ Prigovoru uložili dva aplikanta iz reda romskog i jevrejskog naroda respektivno: “Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine”, 22. prosinac 2009. godine, ECHR

2010. godine⁶. Zastupnički dom državnog parlamenta je osnovao radnu grupu za ovo pitanje u prvim mjesecima 2010. godine ali nisu mogli da skupe većinu potrebnu za izmjenu legislative do danog roka.

Aktivno i pasivno biračko pravo je također ograničeno po osnovu prebivališta. Birači iz RS-a mogu glasovati samo za kandidata iz reda srpskog naroda, dok birači u FBiH mogu glasovati samo za kandidata Bošnjaka ili Hrvata. Isto tako, kandidat iz reda srpskog naroda registriran u FBiH kao ni Bošnjak niti Hrvat registriran u RS ne mogu se kandidirati za predsjedništvo BiH.

IV. IZBORNI SISTEM

Šest različitih izbornih utrka će se održati tijekom općih izbora 2010: birači iz FBiH će birati 28 od 42 zamjenika Zastupničkog doma državnog parlamenta⁷, 98 zamjenika Zastupničkog doma⁸ FBiH i dva člana tročlanog državnog predsjedništva (jedan Bošnjak i jedan Hrvat). Birači iz RS-a biraju 14 od 42 zamjenika Zastupničkog doma⁹ BiH, 83 zamjenika Narodne skupštine RS-a, predsjednika RS-a i dva podpredsjednika (po jedan iz sva tri konstitutivna naroda). Iako će se u BiH održavati i županijski izbori, Izborna promatračka misija OESS/UDILJP-a će dati opasku na ove izbore samo do mjere do koje oni utiču na ostale izborne utrke.

28 zamjenika Zastupničkog doma Parlamenta FBiH će se birati u pet višemandatnih izbornih jedinica, dok će 14 zamjenika Zastupničkog doma BiH biti birani u tri višemandatne izborne jedinice, 98 zamjenika Zastupničkog doma FBiH i 83 zamjenika NSRS se bira u 12 i 6 višemandatnih izbornih jedinica, respektivno, na osnovu proporcionalnog izbornog zastupanja.

V. IZBORNA UPRAVA

Općim izborima upravlja troslojna struktura koja se sastoji od SIP-a, 142 općinskih izbornih povjerenstava, koje uključuju povjerenstva za Banja Luku, Mostar i Brčko Distrikt, te 5.273 biračkih odbora.

Središnje izorno povjerenstvo je stalni organi sa sedam članova¹⁰ i mandatom u trajanju od sedam godina: po dva člana iz reda bošnjačkog, hrvatskog i srpskog naroda i jedan iz reda „ostalih“¹¹. Predsjedavajućeg biraju članovi SIP sa rotirajućim mandatom u trajanju od 21 mjesec. Iako su vlasti BiH odgovorne za izbornu upravu od 2006. godine, misija OESS-a u BiH i OHR još uvijek imaju savjetodavne uloge u SIP-u.¹²

SIP se aktivno priprema za dan izbora. Sukladno sa svojim širokim ovlastima, SIP je izdao brojne propise, koji su izdati i postavljeni na njihovoj web stranici. Odluke o prigovorima i tužbama se ne objavljuju i mogu se dostaviti samo uz zahtjev. Sjednice SIP-a su javne i opće gledano naznake su da SIP daje povratne informacije i uživa povjerenje strana koje su uključene u izborni proces.

Općinska izborna povjerenstva su trajne strukture koje imenuju općinske vlasti na mandat u trajanju od sedam godina. Kod imenovanja, poštuje se raspodjela zastupnika prema etničkoj

⁶ Odluka Europskog suda za ljudska prava, stavak 21.

⁷ Sedam od ovih su kompenzacijska mjesta raspodijeljena proporcionalnom zastupljenošću sa pragom od 3%

⁸ Zastupnički dom FBiH indirektno bira Predsjedništvo FBiH.

⁹ Uključujući 9 u 3 višečlane izborne jedinice kao 5 kompenzacijskih mjesta .

¹⁰ Članovi SIP-a imenuju Povjerenstva za odabir i nominiranje koja se sastoji od dva člana CIK-a koje imenuje Visoko sudsko i tužiteljsko vijeće, tri člana su iz administrativnog povjerenstva Zastupničkog doma BiH i dva člana trenutačnog SIP.

¹¹ t.j. koji ne pripadaju redu bošnjačkog, hrvatskog ili srpskog naroda.

¹² Savjetnici mogu sudjelovati na sjednicama SIP, ali nemaju pravo glasanja.

pripadnosti, u skladu sa posljednjim popisom stanovništva iz 1991. godine. Općinska izborna povjerenstva koje su posjetili promatrači Izborne promatračke misije OESS/UDILJP-a su, opće gledano, dobro organizirane uz angažirano iskusno osoblje. Promatrači su većinom zadovoljni podrškom i obukom koje organizira SIP. Međutim, nekoliko predsjedavajućih općinskih izbornih povjerenstava je navelo da su neki interni akti SIP-a kasno usvojeni ili izmijenjeni, što je produžilo vrijeme njihove implementacije.

Općinska izborna povjerenstva su imenovali članove biračkih odbora do 3. rujna 2010. Svi politički subjekti¹³ koji se natječe u određenom biračkom okrugu imali su pravo da nominiraju jednog kandidata po općinskom izbornom povjerenstvu. Nekoliko manjih političkih partija su imale pravo nominirati dovoljan broj kandidata za pozicije u biračkim odborima. U takvim slučajevima, općinska izborna povjerenstva su postavila građane sa prethodnim iskustvom u izborima. Odvija se program obuke za osoblje biračkih odbora jer zakon nalaže da svi članovi biračkih odbora moraju proći obuku i biti ovjereni od općinskih izbornih povjerenstava.¹⁴

Neki od sugovornika Izborne promatračke misije OESS/UDILJP, među kojima su i zatupnici SIP i općinskih izbornih povjerenstva primijetili su da postoji praksa zamjene pozicija u povjerenstvima biračkih mjesta među različitim partijama, da bi se osiguralo prisustvo njihovih zastupnika na određenim biračkim mjestima. Ova praksa sa sobom nosi rizik razmjene pozicija u biračkim odborima koja može dovesti do političke neravnoteže i potencijalno pristrano donošenje odluka.

Ove godine, IT infrastruktura SIP-a i općinskih izbornih povjerenstva je potpuno osuvremenjena uključujući i kalkulacije i prijenos izbornih rezultata.

VI. REGISTRACIJA BIRAČA

SIP vodi Centralni birački spisak (CBS), na osnovu Sistema zaštite ličnih podataka građana (CIPS) Ministarstva civilnih poslova. Glasači automatski postaju dio Centralnog biračkog spiska kada se prijave za dobivanje lične karte, koja je obavezna za sve građane starije od 18 godina.

Glasači su mogli provjeriti svoje podatke u Centralnom biračkom spisku do 19. kolovoza 2010. godine, kada je spisak zaključen. Za glasovanje na izborima registrirano je ukupno 3.126.599 birača. Građani koji su se prijavili za izdavanje osobne iskaznice nakon zaključenja spiska moći se svoj glas dati putem nepotvrđenog glasačkog listića.¹⁵ Sugovornici iz Izborne promatračke misije OESS/UDILJP u uglavnom izrazili povjerenje u kvalitetu Centralnog biračkog spiska. U urbanim sredinama, općinska izborna povjerenstva su u nekim slučajevima imala problem sa raspoređivanjem glasača na biračka mjesta, zbog promjene sistema adresa ili duplih imena ulica.¹⁶

Birači koji žele da glasuju izvan zemlje, uključujući i izbjeglice, su se morali registrirati kod SIP do 19. srpnja 2010. Prvi put prijavilo se ukupno 1.067 birača¹⁷ da daju svoje glasačke listiće u BiH ambasadama ili konzularnim odjelima dok je dodatnih 36.649 birača registrirano da glasa izvan zemlje putem glasački listića. Neki sugovornici uključujući i članove SIP su izrazili

---

¹³ Ovaj pojam uključuje političke subjekte, koalicije, nezavisne kandidate i liste nezavisnih kandidata.

¹⁴ Član 2.19 Izbornog zakona

¹⁵ Nepotvrđeni glasački listići se predaju na posebnim glasačkim mjestima (po jedno za svaku općinu). Ti glasački listići se potom šalju na brojanje u Glavni centar za prebrojavanje u Sarajevu, nakon što se podaci o ovim biračima potvrde u Centralnom biračkom spisku.

¹⁶ Glasači koji imaju osobnu iskaznicu kao potvrdu o prebivalištu, ali se ne nalaze na spisku glasača određenog biračkog mjesta će moći glasovati putem nepotvrđenog glasačkog listića.

¹⁷ Biračko mjesto izvan zemlje se može uspostaviti ako najmanje 50 birača apliciraju da glasuju osobno u tom okrugu. Ukoliko se ne postigne ovaj broj, glasači mogu glasovati putem pošte. Biračka mjesta su postavljena u Beču, Oslu, Kopenhagenu, i u četiri grada u Njemačkoj.

nezadovoljstvo sa aktivnom registracijom birača izvan zemlje, naglašavajući da je sistem pasivne registracije mogao povećati odziv birača u inostranstvu.

Interno prognane osobe koji žive u BiH mogu da izaberu da glasuju na mjestu privremenog prebivališta, ili u svom biračkom okrugu u vrijeme popisa stanovništva 1991. godine. Prema SIP-u, postoji 22.473 prognanih osoba registriranih da glasuju prema svom mjestu prebivališta iz 1991. godine, ili u odsustvu ili osobno.

VII. REGISTRACIJA KANDIDATA

Kako bi bili ovjereni, politički subjekti moraju bili ili zastupljeni u zastupničkom domu ili podnijeti potpise podrške SIP (ova vrsta potpisa je obavezna za BiH predsjedništvo)¹⁸. Nakon procesa prigovora i žalbi, 47 političkih partija, 11 koalicija i 13 nezavisnih kandidata je ovjereni u procesu kojeg Izborna posmatračka misija OESS/UDILJP smatra inkluzivnim¹⁹. Ukupno 3.900 kandidata će se natjecati u općim izborima (isključujući županije) na 562 odvojene kandidatske liste. Ovo uključuje 19 kandidata koji se kandidiraju za BiH predsjedništvo (9 Bošnjaka, 7 Hrvata i 3 Srba). Jednoj političkoj partiji i dvoma nezavisnim kandidatima je odbijeno registriranje zbog nepotpunih aplikacija i manjka potpisa podrške. SIP nije ovjeralo 324 kandidata sa kandidatskih listi iz brojnih razloga, uključujući nepotpune aplikacije i neispunjavanje zakonskih uvjeta.²⁰

VIII. OKRUŽENJE KAMPANJE

U BiH, politički krajolik je fragmentiran i podijeljen po etničkim linijama. Prema tome, Savez Nezavisnih Socijaldemokrata (SNSD), Srpska Demokratska Stranka (SDS) i Partija Demokratskog Progresa (PDP) se natječu za glasove birača Srba, dok se Stranka Demokratske Akcije (SDA) i Stranka za BiH (SBiH) uglavnom natječu za birače Bošnjake. Hrvatska politička scena nastavlja biti podijeljen između Hrvatskog Demokratskog Saveza BiH (HDZ BiH) i HDZ 1990. Socijaldemokratska partija (SDP) pokušava da privuče multietničko glasačko tijelo ali osnovu njihove podrške i dalje čine Bošnjaci. Pojavili su se neki novi politički subjekti i oni namjeravaju da dopru do biračkog tijela kroz principe multietničnosti sa fokusom na ekonomske i socijalne reforme. Nove političke partije su Demokratska Partija (DP), Nova Socijalistička Partija (NSP), Savez za Bolju Budućnost i Naša Stranka.

Iako je propagiranje počelo nekoliko mjeseci prije, ono se intenziviralo nakon početka zvanične kampanje 3. rujna. Kampanja je vidljiva širom zemlje, pogotovo u gradovima. Većina partija, koalicija i kandidata koriste tradicionalne načine propagiranja uključujući skupove, panoje i postere, dijeljenje letaka, promocija od vrata do vrata, kao i štampane i elektronske medije uključujući Internet. Nezaposlenost, navodna korupcija, reforme u zdravstvu i obrazovanju su glavna pitanja kampanje. Postavljaju se i pitanja ustavnih reformi koja u podlozi imaju etničke podjele.

Klima kampanje ima natjecateljski duh ali je uglavnom mirna. Predstavници političkih partija, nevladinih organizacija (NVO) i međunarodnih institucija izrazile su zabrinutosti o nedostatku transparentnosti u financiranju kampanja, potencijalnim zloupotrebama administrativnih resursa, navodima o pristranosti medija i mogućim zloupotrebama tijekom brojanja glasačkih listića

¹⁸ Da bi se kandidirali za BiH predsjedništvo 3.000 potrebno je potpisa. Politički subjekti koji nisu zastupljeni u BiH Zastupničkom domu moraju prikupiti 3.000 potpisa da bi se kandidirali za BiH Zastupnički dom i 2.000 za entitetski zastupnički dom (pola od iznosa za kandidiranje respektivno, za neovisne kandidate).

¹⁹ Od ovih, tri koalicije, pet partija i šest neovisnih kandidata se natječu samo na županijskim izborima.

²⁰ Ovo uključuje pitanja kao što su neregistriranje birača u izbornoj jedinici gdje se kandidat želi kandidirati. Za ovu vrstu pitanja nisu uloženi prigovori.

IX. MEDIJI

BiH medijski pejzaž je raznolik i složen, te uključuje nekih 200 licenciranih emitera i 100 štampanih medija. Postoje tri javna emitera (svaki sa televizijskom i radio stanicom), jedan koji operira na državnom i dva koja operiraju na entitetskom nivou. Uz to postoje i brojni emiteri na lokalnom nivou. TV je glavni medijski izvor političkih informacija. OBN i TV Pink BiH su privatni TV kanali sa najvećom teritorijalnom pokrivenošću; dnevne novine Dnevni Avaz imaju najveći opticaj od oko 50.000 primjeraka. Veliki broj sugovornika je izjavio da postoje jake veze između medija i članova političke elite koji mogu uticati na izdavačku neovisnost.

Izborni zakon BiH nadopunjen regulativom SIP-a pruža sveobuhvatni pravni okvir za medijsku pokrivenost izbora.²¹ Emiteri se moraju držati principa balansa, pravednosti i nepristranosti. Javni emiteri subjektima koji se natječe moraju ustupiti besplatno vrijeme za emitiranje promidžbe po jednakoj osnovi. Tokom kampanje politički subjekti mogu platiti termine za promidžbu.²²

Regulatorna Agencija za komunikacije (RAK) je odgovorna za reguliranje djelovanja emitera i da donosi konačne odluke o prigovorima vezanim za medije.²³ Do sada RAK nije bila uključena u monitoringu aktivnosti kampanje kod emitera kao ni u usuglašavanju kampanje sa zakonom. Prigovore na pokrivenost štampanih medija rješava BiH Vijeće za medije, samoregulatorno tijelo za štampane medije bez zakonskih moći i mehanizama provođenja.

Izborna misija OESS/UDILJP-a vrši monitoring izvještavanja medija o izbornima i predizbornoj kampanji u udarnim terminima sedam TV stanica i u pet novina.²⁴ Od početka predizborne kampanje, izborni programi koji opisuju razvoj kampanje i razne debate dostupni su biračima pogotovo putem javnih emitera. Početni rezultati monitoringa javnih TV kanala pokazuju da vijesti daju opsežan prijenos državnih dužnosnika koji su također kandidati.

X. PRIGOVORI I ŽALBE

Prema Izbornom zakonu, prvostepene prigovore se saslušava općinska izborna povjerenstva ili SIP, u zavisnosti od njihove prirode. Na odluke SIP-a je moguća žalba koja se upućuje na Žalbeni odjel Suda BiH. Trenutno je uloženo 20 prigovora direktno SIP-u. Od ovoga je 12 navodno kršenje odredbi o plaćenju promidžbi. SIP je odbacilo jednu jer je bila „bez osnova“ i zahtijevalo dalje informacije o drugima. Još pet ih je bilo vezano za pravo glasovanja u inostranstvu; sve je odbacilo SIP kao i Sud jer su bile neosnovane. Tri su se ticale registracije liste kandidata: SIP je odbacilo dva²⁵ i poslalo treći, koja se ticao pogrešne registracije podataka birača za glasovanje izvan zemlje poštom, u Ured tužitelja na dalhu istragu. Nekih 20 prigovora je uloženo kod

---

²¹ Član 16 BiH Izbornog zakona i SIP Pravilnik o predavljanju političkih subjekata u periodu od objavljivanja dana održavanja izbora do samog dana održavanja izbora (27. travanj 2010. godine).

²² Sedmično najviše 30 minuta emitiranja u javnim medijima i 60 minuta emitiranja u privatnim medijima.

²³ RAK može da sankcionira upozorenjem, novčanom kaznom, privremenom suspenzijom emitiranja i oduzimanjem dozvole.

²⁴ Od početka izborne kampanje 3. rujna, Izborna promatračka misija OESS/UDILJP je pratila emitovanje u udarnim terminima na tri javna TV kanala, BHT1, FTV and TV RTRS kao i na četiri privatna kanala OBN, NTV Hayat Sarajevo, TV1 and BN. Novi program TV Pink BiH također se prati. Novine nad kojima se vrši monitoring su *Dnevni Avaz*, *Oslobodjenje*, *Nezavisne Novine*, *Dnevni List* i *Glas Srpske*.

²⁵ Prigovori vezani za stavljanje nadimaka na kandidatske liste.

općinskih izbornih povjerenstva zbog nominacije u biračkim odborima. Svi osim jednog su odbijeni. Od ovih odluka dvije su podnesene SIP-u i provedene.

XI. UČEŠĆE ŽENA I NACIONALNIH MANJINA

Iako BiH Izborni zakon predviđa kvotu za zastupljenost polova na kandidatskim listama²⁶ žene su i dalje nedovoljno zastupljene u izabranim organima. U namjeri da se olakša situacija, grupa nevladinih organizacija²⁷ sprovodi kampanju širom zemlje kako bi podigli svijest i povećali učešće zemalja u izborima. Postoji 1.470 kandidata žena (37.7 procenata) koje se kandiduju na izborima koje promatra Izborna posmatračka misija OESS/UDILJP. Dvije se žene natječu među 19 za BiH predsjedništvo, dok se jedna žena natječe među 19 kandidata koji se natječu za predsjednika RS. Unutar izborne administracije, jedina žena je predsjedatelj SIP-a. Žene zauzimaju 198 od 515 pozicija (38.45 procenata) u 142 općinska izborna povjerenstva i predsjedaju u njih 42.

Ustav razlikuje “konstitutivne narode” i “ostale”. Postoji 17 zvanično priznatih nacionalnih manjina u BiH.²⁸ Općenito, u izornoj kampanji do sada nije bilo retorike netolerancije. Neki sugovornici Izborne posmatračke misije OESS/UDILJP su ipak izrazili zabrinutost o mogućem kupovanju glasova romskim zajednicama.

XII. DOMAĆI PROMATRAČI

Opće izbore će prvenstveno promatrati promatrači političkih partija. Broj promatrača iz nevladinih organizacija će biti limitiran; nekih 20 organizacija je apliciralo za akreditiranje, NVO *Don* s najvećim brojem od 225 promatrača. Konačni broj domaćih promatrača je 740, što je pet puta manje od općih izbora 2006. godine; naznake su da je to zbog financiranja za ove vrste aktivnosti. Neki predstavnici smatraju da ovaj umanjen broj domaćih promatrača može smanjiti transparentnost procesa.

XIII. AKTIVNOSTI IZBORNE PROMATRAČKE MISIJE OESS/UDILJP

Izborna posmatračka misija OESS/UDILJP otvorila je svoj ured u Sarajevu 26. kolovoza 2010. godine. Šef misije, veleposlanik Daan Everts, se susreo sa Ministarstvom vanjskih poslova i predsjedateljem Središnjeg izbornog povjerenstva, diplomatskim predstavništvima OESS zemalja članica OESS-a i međunarodnim organizacijama koje su aktivne u BiH. Izborna posmatračka misija OESS/UDILJP je uspostavila kontakte sa Ministarstvom vanjskih poslova, SIP-om, političkim partijama i civilnim društvom. 20 dugoročno angažovanih promatrača su održali sastanke sa stankama uključenim u izborni proces.

Parlamentarna skupština OESS, Parlamentarna skupština Vijeća Europe i Parlamentarna skupština Organizacije Sjevernoatlantskog ugovora planiraju da za ove izbore pošalju posmatračke delegacije. Trenutni predsjedatelj OSCE-a imenovao je gospodina Roberta Battellija da vodi misiju kratkoročnih promatrača.

---

²⁶ Član 4.19 zahtijeva da otprilike na jednoj trećini svake partijske partijske liste budu naizmjenično raspoređeni spolovi (jedna u prve dvije pozicije, dvije među prvih pet, tri među prvih osam, itd.). partijske liste budu naizmjenično raspoređeni spolovi

²⁷ Nekih 13 nevladinih organizacija uključujući TPO fondaciju, Infohouse i Cure fondaciju.

²⁸ Državni zakon o zaštiti osoba pripadnika nacionalnih manjina navodi Albance, Crnogorce, Čehe, Talijane, Nijemce, Jevreje, Mađare, Poljake, Rome, Rumunje, Ruse, *Rusine*, Slovake, Slovence i Ukrajinke.

Engleska verzija ovog izvještaja je jedini zvanični dokument. Nezvanični prijevodi su dostupni na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku.